

דברי הקדמה

ההיסטוריה הצבאית של העולם הולכת ונכתבת בעצם הימים האלה. היא נכתבת על פני שדות הקרב ועל פני המפות האסטרטגיות, בשרטוטיהם של קווי ההגנה ושל מסעות הטנקים. לא קל עכשיו להפנות להתבוננות בתהליכי ההתפתחות של המאורעות הצבאיים. הידיעה של הרגע האחרון תובעת את תשומת לבנו כולה. ואולם רק התבוננות כזאת באבולוציה של מלאכת המלחמה תאפשר לנו הבחנה נכונה של המתרחש. אוסף המאמרים העיקרי שבחוברת זו מוקדש לבחינות השונות של המלחמה במערב. במשקל ראשון יראו, אולי, הדברים קצת יותר רחוקים ממצאותנו המיוחדת מאשר בפרשת המאמרים ב"מערכות א", בשאלות "המלחמה הקטנה". אך חישוף שרשי המאורעות הצבאיים במערכה הגדולה על חוף-אירופה האטלנטי ראוי להחשב כחלק אינטגרלי מאותה מידת-השכלה מינימלית המאפשרת מחשבה צבאית מסודרת בימינו אלה.

*

במלחמת-פולין ראינו דוגמא של התמרון כגורם הדינמי גם בתנאי תקופתנו. במסע פינלנד היינו עדים לתמרון מובילי מצד אחד (במציאות ספציפית, "פרטיזנית-למחצה"), ולעומת זה ראינו גם נסיון של פריצת קו מבוצר — אמנם, ב"זעיר-אנפין". הנחנו אז, כי במערב יערך המבחן לאזורי-הביצורים המסיביים, ויתברר, אם אמנם יכולים הם לשמש גורם עוצר מבריע במלחמה מודרנית. מן הנכון לאמור, כי המבחן כבר נערך, גם מבלי שתהיה התקפה גנרלית על עמדת-זינפריד או על קרמנינו. חוסר-ההתקפה הכללית — הוא המאשר את ערכם של הביצורים המסיביים. אמנם, נאמר — "כל קו מבוצר יש לו מחירו" — ואפשר לכבשו, בתנאי שהמחיר, באנשים ובציוד, ישולם. אך, כנראה, מחיר ההתקפה החזיתית על קרמנינו, הוערך כנבון מדי — נבון אפילו מהאכידות אשר היו לגרמנים בשדות פיקרדיה ובנבעות הארגון. ומשום כך רואים אנו, כי במקום ההתקפה החזיתית בא נסיון ההקפה הנרמנים בארצות השפלה ועל גדות הסינה. מציאות קרמנינו אכפה על הנרמנים את טכסיסיים. ואין ספק, כי עמדת-זינפריד מילאה תפקיד פטלי ביחס לגורלה של פולין. הקיום המבוצרים הוכיחו את ערכם — הפסיבי, כמובן, — ויש ללמוד הרבה מהמאמר המתאר אותם ומנתחם.

*

במבוא לאוסף מאמרים "על בעיות הים התיכון" שהודפס בקובץ "בימי מערכות", ספטמבר אשתקד, צוינו התמורות שחלו בערכם הצבאי של גורמים גיאוגרפיים, עם התפתחות התכניקה של התחבורה והמלחמה. בשום מקום, אולי, לא נתגלו התמורות הללו בצורה בולטת כליכך כאשר בדוגמא של הולנד. על רקע טופוגרפיי-טבעי מיוחד במינו נערכו שם נסיונות של שימוש בכל להטי התכניקה הצבאית האולטרא-מודרנית. פעם נוספת הוכח, עד כמה גורלית היא הבעיה של עומק השטח, להגנתן של המדינות הקטנות בתקופתנו (ראה — דניה ואף בלגיה...). במסע ארצות-השפלה הוכח כאשר עוד לא הוכח עד אז, שתפיסת-ההתבוננות, מבחינת ההתבוננות ואף מן הבחינה המדינית, של מדינות קטנות, ואף בינוניות, מסכלת כל עמידה רצינית בפני הפולש. הסכם קודם בין הולנד ובלגיה ובין בעלי-הברית ודאי שהיה מפחית את סיכויי האופנסיבה הגרמנית, שהיתה נתקלת אז בתכנית אחת מכוונת,

ובחיות אחת. רק ברית-מנן של העמים שואפיה-שלום תוכל להשפיל קרן-פולשים, ולמנוע פלישות לעתיד. ובינתיים נמצא שהנחותיו של קלאוזוביץ בנוגע לערך המים בהגנה – טעונות בדיקה. אם כי, נסיון דיונקרק – שעלול לשמש דוגמה לדורות – מלמדנו, כי ביומה, באומץ, ובאין בגידה ונטור חמישי – אפשר ואפשר לרתום גם את המים לשירות ההגנה המוצלחת.

*

המלחמה בממד השלישי, מהאוויר, היא אשר אצלה נוון מיוחד למערכת הולנד הקצרה. על הפצצת ערים טוטלית, מהרסת ובלתי-מרחמת, ב"מיטב" סגנונו של דואה*, נוסף כאן חיל-הסוככנים. חיל זה לא בלט במלחמת פינלנד, אם כי הוא יליד האכספרימנטים הרוסיים. אך בידיה של גרמניה הנאצית הוא נתגלה כאמצעי פסיכולוגי ופרטיזני רב-ערך. חשרות-הסוככנים שירדו על רוטרדם פתחו, לפי מודיעו של ה"טיימס", במלחמת-נאיריליה מובהקת, הם צללו אל תוך מבוך הרחובות, הסימטאות ובתי-המידות של רובעי-העסקים שבעיר; ולאורכם ובתוכם ניהלו, מלחמה קטנה, מהרסת, בה נפגשו מקלעיהם במרגמות-הרגלים של הצבא ההולנדי. ב"מלחמה קטנה" משונה זו נתאמתה שוב אמרתו של נפוליאון, למוד קרבות-הרחוב של פריז, כי מלחמה בעיר גדולה דומה למלחמת-הרים; הרחובות – כבקעות-מעבר, והבתים – כעמדות-נבעות. האמצעים נגד נאיריליה כזאת התחילו להסתמן ברוטרדם (והם – תפיסה מיתודית של עמדות-משלט, ובמידת-האפשרות – מראש), ובוראי שהיו מועילים, לולא התקדמות הפלישה הצבאית המהירה שנעזרה בכוגדים מבפנים. נאיריליה של סוככנים תתכן לא רק בעיר מודרנית, אלא גם במרחבי שדות ונבעות. אולם בכוח האמצעים הננדיים הנ"ל, בצירוף מוביליות מהירה של יחידות קלות וזיון מתאים, אפשר יהיה, אל נכון, לעמוד גם בפני גלגל חדש כזה. אך אפיוודה זאת, אשר כאילו הועלתה מתוך מלחמת-אזרחים, הוכיחה בינתיים את אופיה המהותי של מלחמת-הנאציות בעולם. מלחמה זו, לפי כל המיתודים שלה, לפי התכניקה והבסיס הפסיכולוגי שלה, הרי היא מלחמת-אזרחים בהיקף עולמי. היא לא תִּתַּר על שימוש ב"בני-ברית" מקרב אנשי-המרי בכל ארץ בה תמצאם.

*

ושוב אמרת-נפליאון: – "אחת לעשר שנים יש להחליף את הטקטיקה". ואם הסיני הכרונוולוגי הזה לא תמיד ישמר בדיוקו – הרי ממלחמה למלחמה ודאי שמספיקה מלאכת-הטקטיקה לפשוט צורה וללבוש צורה. אופיניות הן התמורות שחלו במשך הדורות בבעיותיו של הצבא הצרפתי, זה שבע-הפנישות באויב הנרמני. במלחמת 1870 סמכה הדוקטרינה הצרפתית על רובה-השספו המשובח ועל שדות-יריה נרחבים. טכסים ההתקפה (וההקפה) של האויב נילה אז את החולשה שבתפישה יותר מדי פסיבית של המערכה, של מערכת אש בלי תמרון. המיִּטְרָלְיִזַּת הפרימיטיביות של אותה התקופה (אשר שימושן הטקטי טרם נתברר אז די צרכו) לא הנבירו את ההגנה הצרפתית בהרבה. ב-1914 שלטה כבר במטה הצרפתי הרוח של Offensive à l'outrance. אך בקרבות 15–1914 התברר, כי מכונת-היריה, שנעשתה בעלת כושר רב מאז שוכללה ע"י מכסים**, הגבילה בהרבה את כוח-ההתקפה והקפיאה את החוויות בצרפת, מהים עד שווצריה למשך שנים. יכולת-ההתקדמות, במידה שנברה ל-1918 ע"י הופעתו של המקלע – אצל החיל הרגלי התוקף, של המרגמה (Trench-mortar) – להשתקת מכונת היריה, ושל הטנק – לפריצת קווי-החפירות, היתה עדיין מסורבלת בגלל הכרח ההכשרה הארטילרית הממושכת ומשום הצורך באספקה ענפה ואטית. הופעתן של דיכויזיות

* אמיליאו דואה, גנרל איטלקי, תיאורטיקן של המלחמה האווירית; האמין בהכרעת האומה המתנגדת ע"י כוח אווירי, שישתלט קודם באויר, ואחר-כך יכריע את עם-האויב על ידי הפצצת ישובים ומפעלים.
** תיירם פסיים המציא את מכונת-היריה המודרנית.

הטנקים המהירות והכבדות גם יחד, הפולטות-אש והמשוריינות ב-40-1939—
היא אשר הניחה מחדש את היסודות התכניים, המאפשרים התקפה טקטית זריזה
וממושכת גם יחד. מובן, שהחרכ החדשה, גם במקרה זה, כמו תמיד—אף היא חרב-פיפיות.
אותו הצירוף הטקטי אשר סלל דרך לפני הנרמנים בבלניה, וממאם לסומה, זיכה כבר בכמה
הישגים את הצרפתים בהתנוונותם בקרוינג' האימפרוביזציוני.

ואלה הם שלבי הצירוף הטקטי החדש: ראשית באות התקפות, המישושי של הטנקים;
ובאם נהדפו—זניקות של חשרות המפציצים, הצוללים, המזעזעים את עצבי חיל-הרגלים
המתנונן ומפירים את סדרו, ולו גם לרנע, עיי מטר פצצות, המתפוצצות בחלקן לא מיד אלא
בהפסקות-זמן קבועות מראש; ברנעים אלה, של עמידת-הננה נחלשת, באה התקפת-טנקים
חדשה, הפורצת את החזית בנקודותיה הרפיוות. לא העדר-ההסתגלות ולא חוסר-היכולת
להשתמש במיתוד טקטי חדש הכריעו לרעת הצרפתים את מערכת סומה-אן בראשית יוני זה;
גם לכך יתרונו הכמותי של האויב, באנשים—ובעיקר בטנקים ובאווירונים. לא היה
בכוח הנרמני גם גילוי של אורניגליות. הטנק הנהו אמצאה אנגלית ולא נרמנית (כשם
שהצוללת—אמצאה צרפתית). הייצור והארנון ההמוניים הם שהכריעו. וכך, גם הפעם,
יותר מאשר פעלה ההפתעה של הטקטיקה, השפיעה ההפתעה של התכניקה והציוד.

תמורות בולטות אלה, שחלו בין מלחמה למלחמה בתהליכים הטקטיים, מגבירות את
הענין שבתיאור אפים של הצבא הצרפתי והנרמני, כפי שנתגבש בצאתם מתוך מלחמת-
העולם הקודמת. תיאור זה ניתן בשני מאמריו הבאים של קפטן סיריל פולס.

ואולם, קצב ההתפתחות התכנית היה מהיר כל כך בדורנו האחרון, עד אשר לא
רק חזיונות טקטיים, כי אם גם מצבים אסטרטגיים שונו על ידו בהרבה. וכך בוצעה
הנירסה החדשה של "תכנית-שליפן" הנרמנית לא עיי הקפה מרחוק של אנף צבא-
השדה של האויב (להבדיל מאזור-הביצורים), כי אם עיי פריצה מהירה במרכז חזיתו.
הדבר נתאפשר עיי העלאת הטנק מתפקיד של אמצעי טקטי בשביל התקדמות, לתעודת
מכשיר אסטרטגי בשביל תנועה ממושכת וקרוב אינטנסיבי כאחד. לשם פעולה
נגדית, למניעת הפרצים ולסתימתם המוקדמת, יש תרופה אחת ויחידה: נגד דיכוינות
משורינות המבצעות פרצות—דיכוינות משורינות הנלחמות בהן בתוך הפרץ. התפקיד
ליצור את הדיכוינות הללו הוטל כעת על בתי-החרושת ועל מחנות-האימונים אשר לבעלי-
הברית. בהם יחושלו "הביצורים הנעים" כי עליהם לבוא במקום "מצודות הבטון והמכשולים
הסטטיים", אשר וינסטון צ'רצ'יל בנאומו הנוקב תבע להשתחרר מויקה מופרות להם.

ועוד הערה בשטח האסטרטגי. עם הופעתו של חיל משורין "אבטונומי", הכולל
ארטילריה וחיל-רגלים משורינים-ממונעים, קלעים רוכבי-אופנוע, מהנדסי-צבא מובילים
ואויריה מלווה, והמאחד בתוכו את סגולותיהם של חיל-הפרשים (מוביליות והלם), של הרגלים
(תפישת-קרקע ושליטה בו), של הארטילריה (כוח-האש) ושל הטנק "הישן" (שריון)—נסתיימה
התקופה של "מלחמות מסילות-הברזל", בה פתח שרמן, לפני 76 שנים במסעו לגורניה
בימי מלחמת-האזרחים באמריקה. באזור האופרטיבי, מחוץ לעורף העמוק, טושטשו
עכשו הקיום הנוקשים של פסי-הברזל כנורמים אסטרטגיים בעלי-ערך. נוצרה דמות מלחמה
גמישה, מתנועת, מלאת-חבולות, — "אזורי-קרבות" תחת "קוי-חזית".

*

ובכל זאת, על אף כל ההבדל בין ה"אז" ל"עכשו" — בולטים גם קוי הדמיון. התקפת
הנרמנים הגדולה ב-21 במרס 1918, אשר קרובה היתה להנחילם את הנצחון, נתבססה על
הסתגנות של יחידות חיל-רגלים קטנות וקלות, אשר המקלע היה כוחן, והן השתמשו בכל
סדק בחזית, הקיפו אנפים ואלצו לנסיגה. והרי לכם קטע (מ"Temp's", 23.V.1940) על גל